

Asia: VN/18557/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne julkisen sosiaalihuollon sosiaalipalvelun toteutuksen tehtävän käyttöoikeuden laajentamisesta palvelun järjestämisessä syntyviin asiakastietoihin (14 §)?

Ei lausuttavaa.

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Onko asetusluonnoksessa tunnistettu oikein, mitä yhteiset palvelut voivat olla (17 ja 18 §)?

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Ovatko terveydenhuollon käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin tarkoituksenmukaiset (17 §)

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Ovatko sosiaalihuollon käyttöoikeudet potilastietoihin tarkoituksenmukaiset (18 §)

-

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko ehdotus luovutusluvan kohdentamisesta asiakkaan näkökulmasta ymmärrettävä ja selkeä?

-

Luovutusluvan kohdentaminen. Mahdollistaako luovutusluvan kohdentaminen asiakkaan tiedollisen itsemääräämisoikeuden toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Luovutusluvan kohdentaminen. Vastaako luovutusluvan kohdentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tarpeita?

-

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko luovutusluvan mukainen lupien kohdentaminen toteutettavissa esitetyllä tavalla asiakas- ja potilastietojärjestelmiin (huomioiden sekä uusien tietorakenteiden mukaisesti tallennetut tiedot että aiemmin tallennetut tiedot)

-

Arvionne asetuksen mukaisen luovutusluvan tietojärjestelmätoteutukseen tarvittavasta ajasta ja kustannuksista:

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin terveydenhuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset, kun tietojen luovuttaminen perustuu asiakkaan antamaan luovutuslupaan? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta)

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin terveydenhuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset tilanteissa, joissa asiakkaalta ei ole muistisairauden tai vastaavan syyn vuoksi voitu saada luovutuslupaa? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta)

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet potilastietoihin sosiaalihuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset, kun tietojen luovuttaminen perustuu asiakkaan antamaan luovutuslupaan? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta).

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet potilastietoihin sosiaalihuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset tilanteissa, joissa asiakkaalta ei ole muistisairauden tai vastaavan syyn vuoksi voitu saada luovutuslupaa? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta).

-

Potilastietojen erityissuojaus. Kannatatteko esitettyjä laajennoksia erityissuojaukseen?

Kyllä. Perustele: [Tietosuojaavaltuutetun toimisto kannattaa sitä, että asetuksella säädettäisiin erityissuojattavaksi mielenterveys- ja päihdepalvelujen, psykologiapalvelun ja seksuaaliterapian potilasasiakirjamerkinnot. Esityksen muistioon olisi kuitenkin hyvä lisätä tarkempaa arviota sääntelyyn kohdistuvien psykologia- ja terapiapalveluiden sisällöstä ja alan toimijoista.]

Muita kommentteja asetusluonnoksesta:

Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoo, että on tärkeää, että terveydenhuollon ja sosiaalihuollon henkilöstöllä on käytettävissään sen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi välttämätön tieto. Tiedonkulun edistämiseksi asetusluonnos on oikeansuuntainen.

Yleisenä huomiona tietosuojavaltuutetun toimisto tuo esille, että perustuslakivaliokunta on arvioidessaan henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä vakiintuneessa käytännössään katsonut, että sääntelyä on tarkasteltava perustuslain 10 §:n kannalta. Sen 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Laintasoisen sääntelyn lisäksi on edellytetty sääntelyn olevan kattavaa ja yksityiskohtaista (kuten PeVL 14/2018 vp, PeVL 1/2018 vp, PeVL 13/2016 vp). Arkaluonteisten tietojen on katsottu sisältyvän yksityiselämän suojan ytimeen (PeVL 37/2013 vp).

Tietosuojavaltuutettu ei ole tässä lausunnossa arvioinut, mitä tietoryhmiä kussakin työtehtävässä tai palvelussa on perusteltua käsitellä. Vahvempi

ymmärrys siitä, mitkä tiedot ovat tarpeellisia ja välttämättömiä eri tehtävissä on sosiaali- ja terveydenhuoltoa toteuttavilla ja toteuttamista ohjaavilla tahoilla. Yleisen tietosuojasetuksen (TSA) näkökulmasta tarkoituksenmukaista on, että henkilötietoja voidaan käsitellä lainmukaisesti käyttötarkoituksiin silloin, kun se on perusteltua ja tarpeen, ja käsillä on lainmukainen käsittelyperuste (TSA 6 ja 9 artiklat).

Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoo, että olisi hyödyllistä, jos muistioon vielä lisätään esimerkkejä siitä, miksi tiettyjä tietoryhmiä on perusteltua

käsitellä kussakin työtehtävässä tai palvelussa. Samassa yhteydessä olisi hyödyllistä saada arvio siitä, vaatiiko tietoryhmän käsittely esimerkiksi erityisosaamista (kuten lääkitys- ja riskitietojen käsittelyn osalta).

Tietosuojasetuksen mukaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja voidaan käsitellä lainsäädännön perusteella TSA 9 artiklan 2 kohdan h-alakohdassa esitettyihin tarkoituksiin, kuten lääketieteellisiä diagnooseja varten sekä terveys- tai sosiaalihuollollisen hoidon tai käsittelyn suorittamiseksi, kun kyseisiä tietoja käsittelee tai niiden käsittelystä vastaa ammattilainen tai muu henkilö, jolla on lakisääteinen salassapito-

velvollisuus.

Selkeyden vuoksi voisi olla aiheellista tuoda tarkemmin esille, että rajatuilla terveyspalvelun toteuttamisen työtehtävillä ei ole oikeutta kuin ainoastaan kussakin momentissa erikseen lueteltuihin terveydenhuollon palvelujen sisällä oleviin asetuksen 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisiin tietoihin.

Henkilötietojen käsittelyä koskevan tietojen minimointivaatimuksen (TSA 5.1.c) mukaan käsiteltävien tietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia sekä rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Niitä on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi (TSA 5.1.a).

☐

Heinonen Jasmina
Tietosuojavaltuutetun toimisto